

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli dňa 23.12.2008
K(2008) 8997

Vec: N 143/2008 – Slovenská republika
ZSNP, a. s.

Vážený pán minister,

1. POSTUP

Listom zo dňa 18. marca 2005, ktorý Komisia zaevidovala v ten istý deň (A/5354), slovenské orgány notifikovali Komisii uvedené opatrenie individuálnej *ad hoc* pomoci v súlade s článkom 88 ods. 3 Zmluvy o ES.

Komisia listami z 22. apríla 2008 (D/51615), z 11. júla 2008 (D/52763) a z 19. septembra 2008 (D/53604) požiadala o dodatočné informácie. Slovenské orgány predložili požadované informácie listom zo 14. mája 2008, zaevidovaným v ten istý deň (A/8922), ďalej listom zo 6. augusta 2008, zaevidovaným v ten istý deň (A/16455), listom z 31. októbra 2008, zaevidovaným v ten istý deň (A/23014), listom z 18. novembra 2008, zaevidovaným v ten istý deň (A/24606) a listom z 18. decembra 2008 zaevidovaným v ten istý deň (A/27397).

2. OPIS OPATRENIA

2.1 Účel

Hlavným účelom notifikovaného opatrenia *ad hoc* pomoci je rekultivácia priemyselného areálu kontaminovaného pri výrobe primárneho hliníka z bauxitovej rudy izoláciou odkaliska s cieľom zabrániť presakovaniu dažďovej vody cez odkalisko a vytváraniu alkalických vôd s kyslosťou až pH 13,5.

J.E. pán Ján KUBIŠ
minister zahraničných vecí SR
Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
Hlboká cesta 2
SK-833 36 Bratislava

Konkrétnejšie je opatrenie pomoci zamerané na:

- odstránenie rizika kontaminácie priľahlej pôdy, povrchových a podzemných vôd alkalickou vodou,
- podstatné zníženie prenikania dažďovej vody do odkaliska,
- zabezpečenie stability odkaliska (zamedzenie zosuvom a erózii na svahoch odkaliska),
- elimináciu pevných úletov,
- zlepšenie krajinnno-estetickéj úrovne oblasti.

2.2 Opis areálu a znečisťovania

Kontaminovaný areál sa nachádza v Žiari nad Hronom na strednom Slovensku. Kalové pole obsahuje červený a hnedý kal¹ a zaberá rozlohu až 40 hektárov. Podľa údajov z roku 2005 predstavuje objem uloženého kalu 10 miliónov ton a objem voľnej a zachytenej vysoko alkalickéj vody je 1,2 milióna m³.

Výroba hliníka z bauxitu sa v ZSNP (národnom podniku) začala v roku 1957. Priemyselný odpad z výrobných procesov bol hydraulicky prepravovaný do kalových usadzovacích bazénov a následne sa alkalická voda prečerpávala späť do výrobného cyklu. Presakovanie alkalickéj vody spôsobilo kontamináciu podzemnej vody v celej oblasti priľahlej aluviálnej planiny a ohrozovalo tým kvalitu vody v rieke Hron.

2.3 Rekultivačné projekty

Postupná rekultivácia areálu sa začala v roku 1991. V januári 1998 sa skončila výroba primárneho hliníka v uvedenom areáli a spoločnosť ZSNP, a. s. zastavila technologické využívanie kalových usadzovacích bazénov. Rekultivácia odkaliska je súčasťou zmluvy o environmentálnej revitalizácii ZSNP, a. s. uzavretej v roku 1994 medzi slovenskou vládou, Fondom národného majetku Slovenskej republiky, príjemcom pomoci SLOVALCO, a. s. a EBOR, a taktiež súčasťou „Environmentálneho akčného plánu“, ktorý tvorí prílohu zmluvy uzavretej v roku 2001 medzi Fondom národného majetku Slovenskej republiky, EBOR a ZSNP, a. s.

Pôvodný sanačný plán bol založený výlučne na „zazelenení“ kalového poľa rozmiestnením pôdneho substrátu a vysadením trávy, kríkov a určitých druhov drevín. Priebežné prevádzkové skúšky však ukázali, že pôdny substrát sa na viacerých miestach sklzáva (niektoré časti kalového poľa majú sklon až 42°), čo odkrylo hnedý a červený kal a následne došlo k presiaknutiu dažďovej vody do odkaliska a vytváraniu ďalšieho množstva alkalických vôd. Na základe odborných analýz skúšobných pokusov sa ZSNP, a. s. rozhodla uskutočniť rekultiváciu znečisteného areálu kombináciou technických a biologických metód. Nový projekt bol podrobený dôkladnému konzultačnému postupu, vyhovuje všetkým technickým a environmentálnym požiadavkám a schválili ho ústredné i miestne orgány, ako aj správca povodia rieky Hron.

Nový rekultivačný projekt pozostáva z týchto prác: odvedenie a spracovanie alkalickéj vody z vrchných bazénov kalového poľa, modernizácia čerpaceho zariadenia, uzatvorenie

¹ Hnedý a červený kal sú zaradené medzi nebezpečné odpady.

povrchov vrchných bazénov polyetylénovou fóliou s vysokou hustotou, odvedenie dažďovej vody, vybudovanie ukládajúcej nádrže, polozenie drenážnych rúr do priesakových kanálov a výstavba prístupových ciest. Projekt sa člení na dve etapy. Práce na prvej etape sa začali v auguste 2006 a boli ukončené v marci 2007. V apríli 2007 sa začali práce na druhej etape rekultivácie. Ku dnešnému dňu sa realizovali tieto rekultivačné opatrenia: výstavba podzemnej tesniacej steny, spracovanie alkalickéj vody a čiastočná rekultivácia kalového poľa.

Náklady na pôvodný rekultivačný projekt sa odhadovali na 55,5 mil. SKK (1,71 mil. EUR)², avšak vzhľadom na vyššie uvedené zmeny, ktoré bolo potrebné vykonať v danom rekultivačnom projekte, sa náklady podstatne zvýšili.

Do 30. septembra 2008 ZSNP, a. s. zabezpečila financovanie nasledujúcich investičných nákladov:

A) Spracovanie alkalických vôd z odkaliska (nie sú súčasťou oprávnených nákladov)³: 470 mil. SKK (14,5 mil. EUR)⁴, čo podľa údajov slovenských orgánov zahŕňa aj štátnu pomoc vo výške 20 mil. SKK (0,62 mil. EUR).

B) Rekultivácia kalového poľa:

I. etapa rekultivácie (nie je súčasťou oprávnených nákladov): 55 mil. SKK (1,7 mil. EUR), čo podľa údajov slovenských orgánov zahŕňa aj štátnu pomoc vo výške 10 mil. SKK (0,31 mil. EUR);

II. etapa rekultivácie (je súčasťou oprávnených nákladov): 101 mil. SKK (3,1 mil. EUR).

Pokiaľ ide o doteraz poskytnutú pomoc, slovenské orgány upresňujú, že pomoc bola poskytnutá v roku 2001 na základe uznesenia vlády č. 59/2001 z 24. januára 2001 k návrhu environmentálnych opatrení na revitalizáciu krajiny Žiarskej kotliny, ktorým boli konkretizované opatrenia, na ktoré sa musia použiť finančné zdroje poskytnuté spoločnosti ZSNP, a. s., t. j. neutralizácia odpadových vôd zo skládky hnedého a červeného kalu (opatrenie č. 4) a biologická rekultivácia skládky červeného a hnedého kalu (opatrenie č. 5) a bola určená aj maximálna výška pomoci. Pomoc bola vyplatená na základe zmlúv o poskytnutí rozpočtových zdrojov uzavretých s príjemcom v rokoch 2003, 2004 a 2006.

2.4 Právny základ

Pomoc *ad hoc* vychádza zo zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde, vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 157/2005 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a zákona č. 231/1999 o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.

² Prepočet podľa referenčnej sadzby z 18. marca 2008: 1 EUR = 32,474 SKK. Zdroj: Národná banka Slovenska. Rovnaký výmenný kurz bude použitý v celom dokumente.

³ Zmluvný záväzok uvedený ďalej v časti 2.6.2 sa týka výlučne rekultivácie odkaliska. Slovenské orgány však zdôrazňujú, že spracovanie alkalických vôd je nevyhnutným predpokladom rekultivačných prác.

⁴ Investičné náklady: 179 mil. SKK, prevádzkové náklady spojené so spracovaním alkalickéj vody: 291 mil. SKK.

2.5 Príjemca pomoci

Príjemcom pomoci je veľký podnik ZSNP, a. s. pôsobiaci v odvetví metalurgie so zameraním na spracovanie hliníka. Spoločnosť sídli v Žiari nad Hronom v regióne oprávnenom na pomoc podľa článku 87 ods. 3 písm. a) Zmluvy o ES. Právnym predchodcom príjemcu pomoci bol štátny podnik Závody SNP, š. p. Žiar nad Hronom. V roku 1991 bol podnik zrušený bez likvidácie a bola založená nová spoločnosť podnik ZSNP, a. s. V roku 2002 bola spoločnosť, ktorá je príjemcom pomoci, privatizovaná spoločnosťou ŽHS, a. s., ktorá je teraz majoritným akcionárom vlastníacim 73,86 % akcií spoločnosti ZSNP, a. s.

Voči príjemcovi pomoci nie je vydaná žiadna výzva na vrátenie štátnej pomoci.

2.6 Zodpovednosť za znečisťovanie životného prostredia

2.6.1. Verejnoprávna zodpovednosť

Slovenské orgány potvrdzujú, že podľa slovenského právneho poriadku spoločnosť ZSNP, a. s. nie je podľa žiadneho predpisu verejného práva povinná rekultivovať kalové pole. Takáto povinnosť nevyplýva priamo z nijakého právneho predpisu a nebola určená žiadnym konečným rozhodnutím štátnych orgánov.

Právna analýza, ktorú predložili slovenské orgány, odkazuje v tejto súvislosti konkrétne na zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí a pokiaľ ide o obdobie pred nadobudnutím jeho účinnosti, na všeobecné pravidlá o zodpovednosti za škody ustanovené v Občianskom zákonníku a Obchodnom zákonníku.

Zákonom č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, ktorý nadobudol účinnosť 16. januára 1992, boli zavedené pravidlá zodpovednosti za porušenie povinnosti pri ochrane životného prostredia (§ 27)⁵. Každý, kto poškodením životného prostredia alebo iným protiprávnym konaním spôsobil ekologickú ujmu, je povinný obnoviť prirodzené funkcie narušeného ekosystému alebo jeho časti⁶. Zákon sa však týka iba environmentálnej ujmy vzniknutej po nadobudnutí jeho účinnosti, t. j. možno ho uplatňovať iba na tú časť činnosti príjemcu pomoci spojenej s notifikovaným rekultivačným opatrením, ktorá prebiehala od 16. januára 1992 do januára 1998, kedy výroba primárneho hliníka bola v danom areáli skončená. Slovenské orgány taktiež upresňujú, že slovenský právny poriadok v súčasnosti neobsahuje žiadne osobitné právne predpisy týkajúce sa starých environmentálnych záťaží.

⁵ Komisia poznamenáva, že zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd, ktorým bola transponovaná smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd do slovenského právneho poriadku, nie je relevantný pre rekultivačné opatrenie, ktoré je predmetom posúdenia, pretože zahŕňa iba škody na životnom prostredí, ktoré vznikli po nadobudnutí jeho účinnosti, t. j. po 1. septembri 2007.

⁶ Podľa § 27 ods. 2 zákona č. 17/1992 o životnom prostredí o uložení povinnosti napraviť ekologickú ujmu rozhodne príslušný orgán štátnej správy. Slovenské orgány potvrdzujú, že žiadne takéto rozhodnutie nebolo vydané voči ZSNP, a. s. a vysvetľujú, že takéto rozhodnutie má konštitutívny charakter, t. j. bez takéhoto rozhodnutia neexistuje povinnosť napraviť environmentálnu ujmu.

Pokiaľ ide o osobitnú rekultivačnú povinnosť spojenú s núdzovými situáciami vo veci znečistenia vôd, príslušné pravidlá obsahuje zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách. Pôvodca znečistenia (prevádzkovateľ zariadenia) je potom povinný vykonať opatrenia na nápravu situácie na vlastné náklady. Slovenské orgány vysvetľujú, že cieľom rekultivačných prác vykonávaných ZSNP, a. s. je práve zabrániť kontaminácii dažďových vôd presakovaním cez kalové pole, teda zabrániť vzniku mimoriadnych situácií ohrozujúcich spodné a podzemné vody.

Skutočnosť, že príjemca pomoci podľa slovenského právneho poriadku nemal nikdy povinnosť rekultivovať odkalisko, možno doložiť aj skutočnosťou, že vláda v uvedenom uznesení vlády č. 59/2001 uložila niekoľkým štátnym orgánom povinnosti spojené s revitalizáciou krajiny oblasti Žiarskej kotliny, napríklad formou zabezpečenia potrebných finančných zdrojov na vykonanie opatrení uvedených v uznesení, vrátane poskytnutia finančných zdrojov pre ZSNP, a. s. na určité rekultivačné práce⁷.

2.6.2 Zmluvná zodpovednosť

Ako už bolo uvedené v bode 2.3, zmluva o environmentálnej revitalizácii ZSNP, a. s. bola uzavretá medzi slovenskou vládou, Fondom národného majetku Slovenskej republiky, príjemcom, spoločnosťou SLOVALCO, a. s. a EBOR⁸. V tejto zmluve sa spoločnosť ZSNP, a. s. zaviazala uskutočniť revitalizáciu⁹ znečisteného životného prostredia spôsobeného výrobou primárneho hliníka („program sanačných prác“)¹⁰. V zmluve bolo okrem iného určené, že ak spoločnosť ZSNP, a. s. uskutoční program revitalizačných prác, vláda nebude požadovať ďalšie revitalizačné práce alebo iné sanačné opatrenia presahujúce rámec zmluvného programu revitalizačných prác a nenariadi ďalšie výdavky alebo splnenie ďalších právnych či finančných záväzkov týkajúcich sa environmentálnych škôd.

Dňa 30. marca 2001 Fond národného majetku Slovenskej republiky, EBOR a ZSNP, a. s. uzavreli formou listu zmluvu, ktorá sa týkala iba sanácie odkaliska a súvisiaceho spracovania alkalických vôd. Na základe uvedenej zmluvy o revitalizácii z roku 1994 sa spoločnosť ZSNP, a. s. zaviazala vykonať osobitné sanačné práce, ktorých náklady boli obmedzené sumou určenou v Environmentálnom akčnom pláne tvoriacom prílohu 1 k tejto zmluve.

⁷ Bližšie podrobnosti pozri v časti 2.3.

⁸ Zmluva o revitalizácii bola podmienkou uloženou EBOR pre poskytnutie pôžičky spoločnosti Slovalco, a. s. na dokončenie výstavby nových závodov na výrobu hliníka a ich uvedenie do prevádzky. EBOR sa stala aj akcionárom Slovalco, a. s., ale svoj podiel medzitým predala a v súčasnosti nemá žiadne ďalšie podiely v spoločnosti Slovalco. ZSNP, a. s. v súčasnosti vlastní 44,7 % akcií spoločnosti Slovalco. Slovenské orgány uvádzajú, že vzťah medzi ZSNP, a. s. a Slovalco, a. s. nijako neovplyvňuje analýzu zodpovednosti za environmentálne škody.

⁹ Sanácia kalového poľa bola jedným z 25 opatrení týkajúcich sa odstránenia environmentálnych záťaží uvedených v zmluve. Ostatné opatrenia sa týkali napr. zníženia emisií NO_x a prachu, zníženia emisií síry prechodom na plynofikáciu kotlov, nepretržitého monitorovania emisií, odpadových vôd a kvality podzemných vôd, čistenia niektorých zariadení od prachu, výstavby skládky priemyselného odpadu vrátane likvidácie nebezpečného odpadu, neutralizácie odpadových vôd z odkaliska červeného a hnedého kalu.

¹⁰ Je obecnou praxou EBOR zahrnúť tento druh environmentálnych plánov do dohôd o financovaní.

Náklady na požadované práce spojené výlučne so sanáciou odkaliska¹¹ boli limitované celkovou sumou 5,55 mil. USD (272,8 mil. SKK¹², približne 8,4 mil. EUR¹³). Fond národného majetku Slovenskej republiky sa zaviazal zaistiť, aby spoločnosť ZSNP, a. s. vykonala sanačné práce včas a v súlade s kvalitatívnymi, kvantitatívnymi a technickými požiadavkami. Slovenské orgány v tejto súvislosti zdôrazňujú, že zmluvné záväzky ZSNP, a. s. a Fondu národného majetku Slovenskej republiky boli prijaté voči EBOR.

V privatizačnej zmluve uzavretej v roku 2002 sa spoločnosť ŽHS, a. s. ako kupujúca strana zaviazala v rámci uvedených zmluvných záväzkov ZSNP, a. s.¹⁴ uskutočniť investície na zabezpečenie environmentálnej revitalizácie ZSNP, a. s. do výšky 500 mil. SKK (15,4 mil. EUR) do konca roku 2012. Nesplnenie tejto podmienky privatizačnej zmluvy sa považuje za závažné porušenie zmluvy a predávajúca strana (Fond národného majetku Slovenskej republiky) je oprávnená odstúpiť s okamžitou platnosťou od zmluvy, ale až potom, ako jej toto porušenie oznámi EBOR¹⁵. Suma 500 mil. SKK je spojená s realizáciou rôznych environmentálnych opatrení (akými sú napríklad zníženie emisií organických látok z výroby túb, rekonštrukcia elektroodlučovačov z teplárne), ktoré nie sú, na rozdiel od Environmentálneho akčného plánu, priamo viazané na sanáciu odkaliska.

Slovenské orgány dospeli k záveru, že zmluvný záväzok spoločnosti ZSNP, a. s., pokiaľ ide o environmentálne opatrenia týkajúce sa sanácie kalového poľa, je obmedzený sumou 5,55 mil. USD (272,8 mil. SKK, približne 8,4 mil. EUR), ako je uvedené v Environmentálnom akčnom pláne pripojenom k zmluve z roku 2001¹⁶. Ako už bolo uvedené v predchádzajúcej časti, záväzok spoločnosti ŽHS, a. s. vychádzajúci z privatizačnej zmluvy, v rámci ktorého sa majú uskutočniť investície do environmentálnej revitalizácie spoločnosti ZSNP, a. s. do výšky 500 mil. SKK, sa týka aj iných environmentálnych opatrení, ktoré nie sú viazané na sanáciu odkaliska.

2.6.3 Dodržanie zásady „znečisťovateľ platí“

Slovenské orgány dospeli k záveru, že na základe právnej analýzy povinnosť rekultivovať odkalisko nevyplýva zo žiadneho platného právneho predpisu, ale výlučne iba zo zmluvného záväzku prijatého spoločnosťou ZSNP a. s. v zmluve z roku 2001, ktorá je obmedzená sumou 5,55 mil. USD (272,8 mil. SKK). Povinnosť súvisiaca so zásadou, že znečisťovateľ platí, sa

¹¹ Keďže notifikované opatrenie sa vzťahuje výlučne na sanáciu odkaliska, do úvahy sa bral iba limit týkajúci sa tejto činnosti.

¹² Prepočet podľa referenčnej sadzby z 30. marca 2001: 1 USD = 49,145 SKK.

¹³ Vypočítané podľa referenčnej sadzby uvedenej v poznámke pod čiarou 2.

¹⁴ Slovenské orgány uvádzajú, že aj keď záväzky prevzali formálne odlišné právne subjekty, tieto sa týkajú sanácie toho istého kalového poľa, ktoré bolo vymedzené v zmluvách s EBOR z rokov 1994 a 2001.

¹⁵ Slovenské orgány v tejto súvislosti poznamenávajú, že od roku 2007 EBOR už nie je akcionárom spoločnosti Slovalco, a. s.

¹⁶ V environmentálnom akčnom pláne sa v tejto súvislosti odkazuje na dve čiastkové financujúce opatrenia od vlády Holandska. Slovenské orgány uviedli, že to bolo spojené s neúspešným technickým pokusom, ktorý sa musel byť odstránený a sanáciu príslušného územia musela spoločnosť ZSNP, a. s. financovať opätovne z vlastných zdrojov.

teda viaže na túto sumu, ktorú sa spoločnosť ZSNP, a. s. zaviazala investovať do rekultivácie odkaliska.

2.7 Forma pomoci

Pomoc je udelená vo forme zvýhodneného úveru poskytnutého z Fondu životného prostredia. Výška úveru dosahuje 250 mil. SKK (7,7 mil. EUR). Doba splatnosti je 15 rokov a uplatňuje sa úroková sadzba 1 %.

2.8 Oprávnené náklady

Oprávnenými nákladmi sú náklady rekultivačných prác II. etapy nového rekultivačného projektu spojené s cieľmi uvedenými v bode 2.1. Tieto náklady zahŕňajú napríklad: prepravu materiálu; nákup a inštaláciu separačných a ochranných geofólií, drenážne rúry s príslušenstvom, polyetylénové fólie s vysokou hustotou, drenážne prvky, bentonitové rohože, pôdny substrát, dreviny, hydrosejbu; nákup¹⁷ a prenájom stavebných mechanizmov; výstavba ciest, náklady na projektové riadenie a prezentáciu projektu; náklady na pracovné sily.

Za oprávnené sa považujú iba náklady vynaložené po predložení žiadosti o štátnu pomoc slovenským orgánom.

Na základe znaleckého posudku a vyhlásenia miestneho úradu životného prostredia slovenské orgány potvrdili, že vzhľadom na nebezpečný charakter odpadu (prítomnosť karcinogénnych látok) a nedostatočnú stabilitu svahov z hľadiska dlhodobého využitia neprichádza do úvahy žiadne komerčné využitie rekultivovanej plochy. Podľa miestneho úradu životného prostredia sa areál môže po rekultivácii využívať iba na účely, na ktoré bol schválený, t. j. ako odkalisko. Odkalisko zostane na pôvodnom mieste a odizoluje sa od okolitých oblastí. Areál si však aj po revitalizácii bude vyžadovať ďalšie monitorovanie a údržbu. So zreteľom na túto skutočnosť slovenské orgány vyhlásili, že je vylúčené, aby sa predmetný areál predal po revitalizácii tretím stranám na komerčné účely. Slovenské orgány preto dospeli k záveru, že z oprávnených nákladov nie je potrebné odpočítať žiadne položky (zvýšenie hodnoty revitalizovaného areálu).

Oprávnené náklady predstavujú v nominálnej hodnote 607,7 mil. SKK (18,7 mil. EUR). Čistá súčasná hodnota oprávnených nákladov činí 561,8 mil. SKK (17,3 mil. EUR)¹⁸.

2.9 Výška pomoci a intenzita pomoci

Podľa výpočtov predložených slovenskými orgánmi predstavuje suma pomoci vyjadrená ako GGE¹⁹ 65,8 mil. SKK (2,03 mil. EUR).

¹⁷ Zakúpené mechanizmy sa nepredajú po ukončení rekultivácie, ale budú sa naďalej používať v rekultivovanom areáli.

¹⁸ Čistá súčasná hodnota bola vypočítaná na základe diskontnej sadzby určenej v súlade s oznámením Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb, Ú. v. EÚ C 14, 19.1.2008, s. 6.

¹⁹ Ekvivalent hrubého grantu.

Intenzita pomoci dosahuje 11,7 % oprávnených nákladov.

Slovenské orgány na účely týchto výpočtov použili referenčnú sadzbu 5,34 % stanovenú podľa oznámenia Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb²⁰. Základná sadzba 4,34 % vychádza z 3-mesačného (február, marec a apríl 2008) priemeru jednoročnej sadzby BRIBOR. Na základe posudku vypracovaného komerčnou bankou bolo uplatnených 100 bázičných bodov (ratingová kategória „dobrý“ a „bežná“ kolateralizácia).

2.10 Časové trvanie

Pomoc je udelená vo forme zvýhodneného úveru, t. j. ako jednorazové opatrenie. Doba splatnosti je až 15 rokov. Pomoc sa neposkytne dovtedy, kým Komisia neschváli toto opatrenie pomoci.

2.11 Kumulácia

Pomoc sa nemôže kumulovať s pomocou prijímanou z iných miestnych, regionálnych, alebo celoštátnych zdrojov alebo zo zdrojov Spoločenstva, ktorá má pokrývať rovnaké oprávnené náklady.

3. POSÚDENIE

3.1 Existencia štátnej pomoci podľa článku 87 ods. 1 Zmluvy o ES

V súlade s článkom 87 ods. 1 Zmluvy o ES pomoc poskytovaná členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná so spoločným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.

Súdny dvor ustanovil, že na to, aby určité opatrenie bolo možné kvalifikovať ako štátnu pomoc, toto opatrenie sa musí, *po prvé*, poskytnúť priamo alebo nepriamo zo štátnych zdrojov a *po druhé*, musí byť pripísateľné štátu²¹.

Pomoc sa poskytne z Fondu životného prostredia, ktorý je financovaný zo štátneho rozpočtu. Tieto finančné zdroje sa preto považujú za štátne zdroje na účely zisťovania existencie štátnej pomoci v zmysle článku 87 ods. 1 Zmluvy o ES. Fond životného prostredia tvorí neoddeliteľnú súčasť slovenskej štátnej správy, preto jeho aktivity sa považujú za aktivity pripísateľné štátu.

²⁰ Ú. v. EÚ C 14, 19.1.2008, s. 6.

²¹ Pozri napríklad vec C-482/99 Francúzsko/Komisia [2002] Zb. I-4397, bod 24.

Z notifikovaného opatrenia bude mať prospech iba jeden podnik vybraný slovenskými orgánmi.

Prijemca pomoci bude oslobodený od časti nákladov na sanačné práce, ktoré by za bežných okolností musel znášať sám. V dôsledku toho pomoc posilní jeho finančné postavenie oproti konkurentom v rámci Spoločenstva, preto bude mať účinky, ktoré môžu narúšať hospodársku súťaž. Výrobky daného príjemcu pomoci môžu byť predmetom cezhraničného obchodu v rámci Spoločenstva, poskytnutie pomoci preto pravdepodobne ovplyvní obchod medzi členskými štátmi.

V dôsledku toho notifikované opatrenie predstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ods. 1 zmluvy.

3.2 Oprávnenosť pomoci

Notifikovaním tohto opatrenia pomoci pred jeho realizáciou si slovenské orgány splnili svoju povinnosť v zmysle článku 88 ods. 3 Zmluvy o ES.

3.3 Zlučiteľnosť pomoci

Komisia posudzovala zlučiteľnosť notifikovanej schémy podľa článku 87 ods. 3 písm. c) a so zreteľom na nové usmernenia Spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia (ďalej len „usmernenia o environmentálnej pomoci“), ktoré boli prijaté 23. januára 2008 a nadobudli účinnosť 2. apríla 2008. V bode 204 usmernení o environmentálnej pomoci je ustanovené, že Komisia ich uplatní na všetky notifikované opatrenia pomoci, v súvislosti s ktorými bola požiadaná prijať rozhodnutie po uverejnení týchto usmernení v *Úradnom vestníku*²², a to aj vtedy, ak boli projekty notifikované pred ich uverejnením. Toto ustanovenie sa preto vzťahuje na daný prípad.

Keďže notifikované opatrenie sa týka rekultivácie odkaliska, uplatňujú sa kritériá ustanovené v bodoch 132 až 134 usmernení o environmentálnej pomoci.

Pokiaľ ide o zlepšenie ochrany životného prostredia, Komisia konštatuje, že znečisťovanie spôsobujú červený a hnedý kal z výroby primárneho hliníka, ktoré sú zaradené medzi nebezpečné odpady. Uložený odpad kontaminoval pôdu a presakovanie dažďovej vody do kalového poľa vedie k vytváraniu alkalickéj vody, ktorá následne vytvára nepretržité riziko kontaminácie priľahlej pôdy a povrchovej a podzemnej vody. Rekultiváciou areálu (prvotne odizolovaním plochy proti presakovaniu dažďovej vody) sa odstráni riziko kontaminácie, odkalisko sa stabilizuje a znížia sa prachové úlety. Možno preto prijať záver, že opatrenie pomoci povedie k zlepšeniu ochrany životného prostredia v súlade s bodom 132 usmernení o environmentálnej pomoci.

Pokiaľ ide o súlad so zásadou, že znečisťovateľ platí, v bode 132 usmernení Spoločenstva na ochranu životného prostredia je ustanovené, že ak je znečisťovateľ jednoznačne identifikovaný, táto osoba musí financovať rekultiváciu v súlade so zásadou „znečisťovateľ

²² Ú. v. EÚ C 82, 1.4. 2008, s. 1.

platí“ a nemôže sa mu poskytnúť žiadna štátna pomoc. V tomto kontexte je „znečisťovateľ“ osoba zodpovedná podľa platného práva v každom členskom štáte bez toho, aby bolo dotknuté prijatie pravidiel Spoločenstva v tejto záležitosti²³. Podľa bodu 132 usmernení Spoločenstva na ochranu životného prostredia ak znečisťovateľ nebol zistený alebo ho nemožno prinútiť, aby znášal náklady znečistenia, pomoc môže byť poskytnutá osobe, ktorá je zodpovedná za vykonanie prác.

Osobitné pravidlá zodpovednosti za porušenie povinnosti pri ochrane životného prostredia boli zavedené do slovenského právneho poriadku zákonom č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí. Ako už bolo podrobne vysvetlené v časti 2.6.1., zákon o životnom prostredí je relevantný iba pre určenie zodpovednosti príjemcu pomoci za obdobie odo dňa nadobudnutia jeho účinnosti 16. januára 1992, a to do januára 1998, kedy výroba primárneho hliníka bola v danom areáli skončená²⁴. Komisia okrem toho v tejto súvislosti poznamenáva, že zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd, ktorým bola transponovaná smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd do slovenského právneho poriadku, nie je významný pre rekultivačné opatrenie, ktoré je predmetom posúdenia, pretože zahŕňa iba škody na životnom prostredí, ktoré vznikli po nadobudnutí jeho účinnosti, t. j. po 1. septembri 2007.

Slovenské orgány potvrdili, že na základe analýzy podľa slovenského právneho poriadku je zodpovednosť spoločnosti ZSNP, a. s. v otázke revitalizácie odkaliska obmedzená výlučne na jej zmluvný záväzok voči EBOR podľa zmluvy z roku 2001, ktorý je vo výške 5,55 mil. USD (272,8 mil. SKK, približne 8,4 mil. EUR). Na základe tohto potvrdenia Komisia usudzuje, že pokiaľ ide o sumu presahujúcu limit zmluvného záväzku, znečisťovateľa nemožno považovať za zodpovedného v zmysle vnútroštátnych právnych predpisov. Preto s prihliadnutím na vyššie uvedené vymedzenie znečisťovateľa ako osoby zodpovednej podľa vnútroštátnych právnych predpisov platných v jednotlivých členských štátoch možno vyvodiť, že pokiaľ ide o sumu presahujúcu limit zmluvného záväzku, znečisťovateľa nemožno zistiť.

Ako už bolo podrobne uvedené v bode 2.3, pokiaľ ide o sanáciu odkaliska, spoločnosť ZSNP, a. s. už investovala z vlastných zdrojov tieto sumy: 45 mil. SKK (I. etapa revitalizácie mínus suma už poskytnutej štátnej pomoci). Ďalej je potrebné pripomenúť, že čistá súčasná hodnota oprávnených nákladov mínus suma pomoci v rámci notifikovaného opatrenia dosahuje výšku 496 mil. SKK. Súčet týchto finančných zdrojov bez akéhokoľvek prvku pomoci, t. j. 541 miliónov SKK, vysoko prekračuje limit zmluvného záväzku 5,55 mil. USD (272,8 mil. SKK)

²³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd, Ú. v. EÚ 143, 30.4. 2004, s. 56. Táto smernica sa však podľa jej článku 17 neuplatňuje na škody spôsobené emisiou, udalosťou alebo haváriou, ku ktorej došlo pred 30. aprílom 2007. Preto sa Komisia v tomto prípade opiera o vnútroštátne právne predpisy.

²⁴ Je potrebné v tejto súvislosti poznamenať, že environmentálna ujma spôsobená počas tohto obdobia predstavuje iba približne 15 % celkového znečistenia vzniknutého v období 1957 – 1998 a že intenzita pomoci v rámci notifikovaného opatrenia dosahuje 11,7 % oprávnených nákladov v porovnaní s maximálne povolenou výškou 100 %. Preto aj keby zodpovednosť za environmentálnu ujmu bola bývala stanovená podľa uvedeného zákona, zásada, že znečisťovateľ platí, by bola dodržaná, keďže príjemca by platil zo svojich vlastných zdrojov časť rekultivačných nákladov prevyšujúcich takýto podiel zodpovednosti a limit zmluvného záväzku vo výške 5,55 mil. USD (272,8 mil. SKK) vyplývajúci zo zmluvného záväzku voči EBOR v zmysle zmluvy z roku 2001 by bol taktiež dodržaný.

uvedeného v predchádzajúcej časti a prevyšuje aj záväzok podniku investovať 500 miliónov SKK do celkovej revitalizácie ZSNP, a. s., ktorý vyplýva z privatizačnej zmluvy.

Možno preto prijať záver, že notifikované opatrenie je v súlade so zásadou, že znečisťovateľ platí, a že pomoc vo výške 65,8 mil. SKK (2,03 mil. EUR) je v súlade s podmienkami bodu 132 usmernení o environmentálnej pomoci.

Intenzita pomoci notifikovaného opatrenia dosahuje 11,7 % oprávnených nákladov, teda je plne v súlade s maximálnou výškou 100 % oprávnených nákladov určenou v bode 133 usmernení o environmentálnej pomoci.

Pokiaľ ide o oprávnené náklady, tieto sú spojené s nákladmi na revitalizačné práce. Slovenské orgány potvrdzujú, že vzhľadom na obmedzené možnosti využitia plochy po revitalizácii²⁵ možno vylúčiť, že sa areál predá tretím stranám, preto nedochádza k zvýšeniu hodnoty, ktoré by sa malo odpočítať z oprávnených nákladov. Notifikované opatrenie je preto v súlade s bodom 134 usmernení o environmentálnej pomoci.

Vychádzajúc zo sumy pomoci a čistej súčasnej hodnoty oprávnených nákladov Komisia konštatuje, že ich výška je vypočítaná v súlade s oznámením Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb.

Pokiaľ ide o stimulačný účinok, slovenské orgány potvrdili, že v zmysle podmienok tohto opatrenia pomoci sa za oprávnené považujú iba náklady vynaložené/plánované po predložení žiadosti o štátnu pomoc. Pokiaľ ide o dodatočné podmienky pre veľké podniky, slovenské orgány vysvetlili, že z hľadiska revitalizácie predmetného areálu existuje iba jedno environmentálne prijateľné riešenie, t. j. teoreticky možné dočasné riešenia bez štátnej pomoci by nezabránili vzniku ďalších škôd na životnom prostredí. Slovenské orgány vyzdvihli skutočnosť, že bez poskytnutia pomoci by sa sanačné práce v rámci schváleného revitalizačného projektu značne spomalili, čo by viedlo k predĺženiu doby, počas ktorej by bolo kalové pole vystavené dažďom a vytvárali by sa alkalické vody²⁶. Vzhľadom na uvedené Komisia dospela k záveru, že podmienka existencie stimulačného účinku podľa oddielu 3.2 usmernení o environmentálnej pomoci je splnená.

A napokon, pokiaľ ide o pomoc, ktorá už bola poskytnutá na revitalizáciu odkaliska, Komisia berie na vedomie, že podľa slovenských orgánov bola pomoc poskytnutá v roku 2001 na základe uznesenia vlády č. 59/2001, t. j. pred pristúpením Slovenskej republiky k EÚ. Platobné zmluvy uzavreté v rokoch 2003, 2004 a 2006 predstavovali iba akty súvisiace s realizáciou predtým poskytnutej pomoci. Vzhľadom na skutočnosť, že v dokumentoch o poskytnutí pomoci bola určená maximálna výška pomoci a konkrétny účel pomoci (uznesenie vlády č. 59/2001) sa javí, že táto pomoc už po pristúpení nie je uplatniteľná.

Na základe toho Komisia dospela k záveru, že notifikovaná schéma je v súlade s usmerneniami o environmentálnej pomoci a je preto zlučiteľná so spoločným trhom v súlade s článkom 87 ods. 3 písm. c) Zmluvy o ES.

²⁵ Podľa miestneho úradu životného prostredia sa areál môže po rekultivácii využívať iba na účely, na ktoré bol schválený, t. j. ako odkalisko (bližšie podrobnosti pozri v bode 2.6).

²⁶ Podľa odhadov slovenských orgánov by rekultivácia bez akejkoľvek pomoci trvala o 2 roky dlhšie, t. j. bola by ukončená až v roku 2012.

4. ZÁVER

Komisia konštatuje, že pomoc pre spoločnosť ZSNP, a. s. je zlučiteľná so spoločným trhom v súlade s článkom 87 ods. 3 písm. c) Zmluvy o ES, preto sa rozhodla nevzniesť námietky proti notifikovanému opatreniu.

V prípade, že tento list obsahuje dôverné informácie, ktoré by nemali byť zverejnené tretím stranám, oznámte, prosím, túto skutočnosť Komisii do 15 pracovných dní odo dňa jeho doručenia. Ak Komisii nebude v stanovenej lehote doručená odôvodnená žiadosť, bude to považovať za súhlas so sprístupnením plného znenia tohto listu v pôvodnom jazyku tretím stranám a jeho uverejnením na internetovej stránke:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/index.htm

Žiadosť je potrebné zaslať doporučeným listom alebo faxom na adresu:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Registry
B-1049 Brussels
Fax: + 32-2-296 12 42

Prijmite, prosím, pán minister, výraz mojej najhlbšej úcty.

za Komisiu

Günter Verheugen
podpredseda Komisie